

Participativna orodja

Kako predstaviti svojo idejo in jo uspešno izvesti? Opredelite svoj cilj, ocenite razpoložljiva sredstva (čas, kadrovska in tehnična sredstva) ter svoje prednosti in slabosti – to vam bo pomagalo ugotoviti, katero participativno orodje je najprimernejše za izvedbo določene ideje.

Družbena omrežja – promocija na družbenih omrežjih

S pomočjo družbenih medijev lahko pritegnete pozornost, ustvarjate zanimanje, oglašujete in promovirate ideje, sprožite razprave, obveščate javnost ter organizirate iniciative ali dogodke. Sporočila teh aktivnosti vplivajo na javno mnenje in stališča, lahko pa so tudi močno orodje za ustvarjanje pritiska na odločevalce na lokalni in nacionalni ravni ter ravni Evropske unije.

Prednosti

- Hitro ustvarite sporočila, jih preprosto spremenite in prilagodite.
- Možnost doseganja široke ciljne publike.
- Sposobnost osredotočanja na določeno ciljno publiko.
- Nizki stroški.
- Večmodalna sporočila.

Slabosti

- Interpretacija sporočila s strani prejemnika, zlasti v nekritično mislečem delu družbe, pomanjkanje medijske pismenosti.
- Nezmožnost nadzora nad objavljenimi vsebinami, njihovo distribucijo in vplivom manipulatorjev.
- Nizek razpon pozornosti.
- Velika količina informacij, sporočila se hitro spreminjajo.
- Vpliv algoritmov.
- Nastanek odmevnih komor.

Primer

#MeToo je družbeno gibanje proti spolnemu nasilju in nadlegovanju. Gibanje ljudi spodbuja, da delijo svoje izkušnje z uporabo hashtaga #MeToo. Fraza se je na družbenih omrežjih prvotno uporabljala okoli leta 2006, hashtag #MeToo pa se uporablja od leta 2017, da bi opozorili na obseg problema. Potem ko so bile oktobra 2017 javno objavljene številne obtožbe o spolnem napadu filmskega producenta Harveyja Weinsteina, se je hashtag gibanja začel hitro širiti po družbenih omrežjih.

Vprašanja

1. Kakšen je namen uporabe družbenih omrežij?

- a) Za izvolitev predsednika vlade.
- b) Za zakonodajne spremembe.
- c) **Za promocijo ali podporo idejam.**

2. Kaj je potrebno za uporabo družbenih omrežij kot participativno orodje?

- a) Potrebno je imeti izobrazbo novinarja ali strokovnjaka za trženje.
- b) **Potrebo je imeti račun na družbenih omrežjih in osnovne digitalne veščine.**
- c) Potrebno je postati vplivnež.

3. Katera trditev je pravilna?

- a) **Družbena omrežja ponujajo uporabo hashtagov, vizualizacij in simbolov, ki odražajo podporo ideji, problemu.**
- b) Vsebine družbenih omrežij so v Evropski uniji cenzurirane v skladu s prepričanju predsednika.
- c) Sporočila na družbenih omrežjih so informativna in ne vplivajo na mnenja in dejanja ljudi.

Razprava – začetek javne razprave

Razprava je pogovor v živo ali prek spleta, v katerem več ljudi podaja ali posluša mnenja, ideje in argumente na določeno temo. Njen namen je rešiti problem, priti do zaključka, poglobiti razumevanje ali deliti izkušnje. Razprave so ključen sestavni del demokratične družbe, ki zmanjšuje polarizacijo. Med podobne metode sodijo debate, okrogle mize itd.

Prednosti

- Različne oblike in kanali.
- Priložnost za pritegnitev določene ciljne publike.
- Priložnost za poglobljeno razpravo o temah, za odzivanje na slišano.
- Zmanjševanje stereotipov, predsodkov, polarizacije.
- Spreminjanje prepričanj in dejanj vpletenih.
- Povečanje javnega znanja in ozaveščenosti.

Slabosti

- Pomanjkanje demokratične pismenosti v družbi, nespoštovanje, nepripravljenost slišati nasprotujoča si mnenja.
- Relativno kratek časovni okvir.
- Morebiten nastanek odmevnih komor.
- Vodja razprave mora biti spreten, da lahko odpravi logične napake in manipulacije.
- Prevlada čustev nad dejstvi.

Primer

Trenutno v družbi potekajo razprave o gradnji vetrnih elektrarn, različnih podnebnih vprašanjih, pravicah živali itd. Razprave pogosto sprožijo nevladne organizacije na določenem področju, ki spodbujajo javnost, da aktivno izrazi svoje mnenje o določenih vprašanjih.

Vprašanja

1. Kaj je namen razprav?

- Zagotavljanje demokratičnih procesov.**
- Vsiliti svoje mnenje.
- Doseči takojšnje rezultate.

2. Kateri so predpogoji za razpravo?

- Drug drugega kritiziramo in v pogovoru uporabljamo argument moči.
- Prepričani smo, da imamo samo mi prav.
- Spoštljivo komuniciramo, tudi če se ne strinjamo z mnenjem druge osebe.**

3. Katera trditev je pravilna?

- Pogovori z osebami, ki imajo drugačna mnenja, so način, kako se izogniti ideološkemu mehurčku.**
- Razprave so najpogosteje izguba časa.
- Samo anonimne razprave so smiselne, ker takrat ljudje povedo, kar si v resnici mislijo.

Akcija - organizacija akcije, demonstracije, stavke

Cilj kampanj, demonstracij, stavk in »flash mobov« je opozoriti javnost na določeno zadevo – bodisi za podporo ali protest proti njej. Gre za javno izražanje svojega mnenja z namenom

poskusiti vplivati na javno mnenje ali vladno politiko. Udeleženci lahko tudi neposredno ukrepajo in sami uvedejo zelene spremembe (npr. čistilna akcija, sajenje dreves).

Prednosti

- Povezovanje različnih akterjev na podlagi skupnega cilja.
- Priložnost za doseganje široke medijske pozornosti, zlasti z vizualno močnimi sporočili.
- V spominu ostajajo slogani in dogodki.

Slabosti

- Neobvladljiva množica.
- Možne kršitve varnostnih predpisov.
- Ni primerno za predstavitev kompleksnih in poglobljenih rešitev.

Primer

Vseslovenske ljudske vstaje so bile množični protesti, ki so potekali od novembra 2012 do leta 2014 v različnih mestih po Sloveniji. Val protestov ni imel enotnega vodstva; dogodki so bili od začetka spontani, organizirani predvsem s pomočjo spletnih socialnih omrežij. Protesti so privedli do zamenjave tedanje vlade RS ter župana Mestne občine Maribor.

Vprašanja

1. Kaj je namen akcij?

- a) Priprava kompleksne rešitve.
- b) Konstruktivna predstavitev problema.
- c) **Dvig splošne zavesti o konkretni problematiki.**

2. Kaj je potrebno za izvedbo akcij?

- a) Jasno oblikovano sporočilo.
- b) Podpora politikov.
- c) **Prepričanje, da akcijo podpira večina družbe.**

3. Katera trditev je pravilna?

- a) **Organiziranje protestov je običajna praksa v demokratični družbi – svoboda zbiranja.**
- b) Akcije lahko izvajajo le velike nevladne organizacije.
- c) Akcije niso primerna za sramežljive in introvertirane ljudi.

Glasovanje - glasovanje za kandidata ali politično stranko

V demokraciji oblast pripada ljudstvu, ki izvoli svoje predstavnike v lokalne uprave in parlament vsake štiri leta ter v Evropski parlament vsakih pet let. V Sloveniji glasovanje ni obvezno, volilna pravica pa pripada osebam, starim najmanj 18 let. Volilna udeležba je velikokrat nizka zaradi pomanjkanja zaupanja v politične akterje, pomanjkanja zanimanja za politične procese ter težav pri odločanju, komu nameniti svoj glas.

Prednosti

- Reprezentira mnenje vseh, ki glasujejo.
- Enostaven postopek izražanja mnenja.
- Verodostojen demokratični mehanizem.

Slabosti

- Javno nezaupanje v politične inštitucije, ki povzroča pasivnost.
- Vpliv dezinformacij na volilne rezultate.
- Polarizacija družbe.

Primeri

Leta 2018 je dolgoletni župan Mestne občine Koper izgubil na lokalnih volitvah za le 7 glasov razlike. Volivci so tako zamenjali župana po šestnajstih letih vodenja občine. Te volitve so bile dokaz, da vsak glas šteje.

Vprašanja

1. Kakšna je volilna starost v Sloveniji?

- a) 16
- b) 18**
- c) 21

2. Kdo je odgovoren za organizacijo volitev v Sloveniji?

- a) Predsednik_ica
- b) Državna volilna komisija**
- c) Predsednik_ica vlade

3. Katera trditev je pravilna?

- a) Rezultati volitev nimajo vpliva
- b) Udeležba na volitvah je državljanska dolžnost**
- c) Rezultati volitev ne odražajo javnega mnenja

Peticija - priprava peticije

Peticija je uraden dokument, ki izraža kolektivno podporo ali nasprotovanje določeni zadevi ali cilju. Je eno najpreprostejših in najpogostejših participativnih orodij, ki ljudem omogoča, da izrazijo svoje mnenje in zahtevajo ukrepanje odločevalcev na lokalni ali evropski ravni.

Prednosti

- Enostavno je pričeti z zbiranjem podpisov in deljenjem peticije.
- Lahko hitro zbere veliko število podpornikov.
- Ozavešča javnost o določeni problematiki.
- Izvaja pritisk na odločevalce.

Slabosti

- Omejen vpliv, če ga ne podpirajo javne institucije.
- Tveganje simboličnega in ne dejanskega učinka.
- Spletne peticije se lahko prezrejo ali podcenijo.
- Ne zagotavlja dolgoročne angažiranosti podpisnikov.

Primer

Peticija za podnebne ukrepe, ki jo je na platformi Change.org sprožila Greta Thunberg, je zbrala milijone podpisov po vsem svetu in pozvala vlade k odločnejšim ukrepom za prilagajanje podnebnim spremembam.

Vprašanja

1. Kaj je glavni namen peticije?
  - a) Pobiranje davkov
  - b) Zbiranje javne podpore glede določenega problema**
  - c) Izvolitev političnega predstavnika
2. Kakšna je prednost peticij?
  - a) Vedno zagotavljajo spremembo politike
  - b) Enostavno jih je začeti in deliti**
  - c) Na voljo so samo odvetnikom
3. Katera trditev je pravilna?

- a) **Peticije lahko izkazujejo kolektivno podporo določenemu cilju**
- b) Peticije so pravno zavezujoče v vseh državah
- c) Peticije nadomeščajo parlamentarne razprave

Ljudska iniciativa - zagnati ljudsko iniciativo

Ljudska iniciativa je oblika neposredne demokracije. Gre za predlog, ki ga pripravi in vloži skupina ljudi ali organizacij, da bi vplivala na politiko, predpise ali odločitve. Za vložitev ljudske iniciative potrebujete podporo volivcev. V Sloveniji lahko 30.000 volivcev predlaga spremembo ustave, 5.000 volivcev pa lahko predlaga spremembo ali sprejetje novega zakona.

Prednosti

- Možnost neposrednega vpliva na zakonodajo in ustavo.
- Povečanje legitimnosti na podlagi kolektivne podpore volivcev.
- Tudi če ni uspešna, lahko vpliva na odločevalce, saj izraža javno podporo.

Slabosti

- Časovno zamudna priprava in usklajevanje.
- Zahteva pravno ali tehnično znanje.
- Možnost indiferentnosti odločevalcev.

Primer

Pobuda "My Voice, My Choice", ki jo je pripravil Inštitut 8. Marec, je dosegla 1,124,513 verificiranih podpisov na EU ravni in bila posredovana Evropski komisiji v obravnavo. Pobuda ureja področje varnega splava.

Vprašanja

1. Kaj je ljudska iniciativa?
  - a) Osebni dnevnik poslan politikom.
  - b) Skupni predlog, ki ga pripravi skupina ljudi ali organizacij.**
  - c) Glasovnica na volitvah.
2. Kakšne so zahteve za vložitev ljudske iniciative?
  - a) Potrebujete določeno število podpisov.**
  - b) Potrebujete podporo stranke.
  - c) Za vložitev morate plačati.

3. Katera trditev je pravilna?

- a) **Ljudska iniciativa odraža kolektivno podporo določeni problematiki.**
- b) Ljudske iniciative so le simbolične in ne morejo vplivati na politiko.
- c) Ljudske iniciative lahko vložimo le za lokalna vprašanja

Projekt - prijava projekta na participativnem proračunu

Participativni proračun je participativno orodje, ki občanom omogoča odločati, katerim idejam se namenja del občinskega proračuna. V Sloveniji uvedba participativnega proračuna ni zakonsko obvezna, temveč se zanj posamezne občine odločajo prostovoljno. Starostna meja, pri kateri se lahko glasuje, se razlikuje med občinami, vendar je v večini primerov 16 let. Občani lahko podajo predloge ter glasujejo zanje, občina pa mora izvesti najbolj podprte projekte.

Prednosti

- Poveča preglednost in zaupanje v lokalno upravo.
- Vključuje občane v odločanje o njihovi skupnosti.
- Krepi lokalno demokracijo.
- Spodbuja inovativne rešitve za lokalne probleme.

Slabosti

- Omejeno na proračun, ki ga določijo lokalne oblasti.
- Tveganje neenake udeležbe (aktivni državljani proti marginaliziranim skupinam).
- Zahteva močne organizacijske sposobnosti.
- Lahko vzbudi nerealna pričakovanja med volivci.

Primer

Mesto Porto Alegre v Braziliji velja za pionirja participativnega proračuna. Od leta 1989 prebivalci odločajo o delih mestnega proračuna, kar je navdihnilo podobne pobude po vsem svetu.

Vprašanja

1. Kaj participativni proračun omogoča občanom?
  - a) **Odločanje o porabi dela javnega proračuna.**
  - b) Izvolitev političnih predstavnikov.
  - c) Potrditev nacionalnih zakonov.
2. Katere so prednosti participativnega proračuna?

- a) **Vključevanje občanov v odločanje o njihovi skupnosti.**
- b) Odpravljanje potrebe po lokalnih upravah.
- c) Zagotavljanje financiranja za vse projekte.

3. Katera trditev je pravilna?

- a) **Participativni proračun omogoča prebivalcem glasovanje in predlaganje projektov.**
- b) Participativni proračun se uporablja le v šolah.
- c) Participativni proračun še nikoli ni bil izveden v praksi.

Kandidatura - kandidiranje na volitvah

Kandidiranje na volitvah je participativno orodje, ki posameznikom omogoča, da postanejo odločevalci, zastopajo svoje skupnosti in neposredno vplivajo na politične procese. Za izvolitev v državni zbor ali občinski svet je treba biti kandidat na listi politične stranke ali listi volivcev. V Sloveniji je mogoče kandidirati za občinski svet, župana, državni zbor, predsednika republike ali Evropski parlament od 18. leta starosti. Večje število kandidatov pomeni večjo izbiro za volivce, tovrstna politična konkurenca pa krepi demokracijo.

Prednosti

- Možnost neposrednega vpliva na politike.
- Omogoča državljanom, da zastopajo svojo skupnost.
- Spodbuja politično raznolikost in konkurenco.
- Spodbujanje državljske angažiranosti.

Slabosti

- Močna konkurenca, majhne možnosti za uspeh za novince.
- Kandidate lahko izpostavi javnemu nadzoru in kritiki.
- Volilni sistemi lahko dajejo prednost uveljavljenim strankam.

Primer

Alexandria Ocasio-Cortez, mlada aktivistka, je kandidirala na ameriških kongresnih volitvah leta 2018 in zmagala proti dolgoletnemu senatorju. S tem je dokazala, da so možne spremembe v že ustaljeni politični strukturi.

Vprašanja

1. Kaj pomeni kandidatura na volitvah?

- a) Omogoča posamezniku, da počne, kar hoče.
- b) Omogoča posamezniku, da postane odločevalec.**
- c) Posamezniku daje moč, da vodi policijsko postajo.

2. Kdo lahko postane kandidat?

- a) Vsak polnoleten posameznik (18+) s podporo politične stranke ali določenega števila volivcev.**
- b) Kandidati lahko postanejo samo predstavniki strank.
- c) Vsak državljan ne glede na starost.

3. Katera trditev je resnična?

- a) Kandidati lahko, če so izvoljeni, neposredno vplivajo na politike.**
- b) Kandidati lahko v instituciji glasujejo le po nareku stranke.
- c) Kandidatura je omejena na spletne platforme.